

פרוטוקול מס' 54

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ב', כ"ט באייר התשמ"ה, 20.5.1985, שעה 11.30.

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:
נ' רז - היו"ר
פ' גולדשטיין
א' הראל
א' ולדמן
א' סרטני
ז' עטשי
מ' פלד
מ' רייסר
ב' שליטא

מוזמנים:
א' שמואלי - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
י' שרלין - סמנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ע' סלע - מנהל המחלקה לארגון מוסדות חינוך
י' יונאי - מנהל מחוז ירושלים במשרד החינוך
והתרבות
א' קפלן - אגף התקציבים, משרד האוצר
ש' טלמון - אגף התקציבים, משרד האוצר
ע' צוקרמן - מרכז השלטון המקומי
ב' נסים - משרד החינוך והתרבות

מזכירת הוועדה: ד' פלר

רשמה: מ' כהן

סדר-היום: שאילתות;

הקמת ועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים
לנושא של הקמת רשת שניה;

דיווח של מנכ"ל משרד החינוך והתרבות על המשבר עם המורים;
השפעת הקיצוץ בחינוך על שעות התקן בשנת הלימודים הבאה.

1550

(נתקבל) כיום 29.5.85

שאלות

היו"ר נ. רז:

אני פותח את ישיבת ועדת החינוך והתרבות.
נתחיל בשאלות.

פ. גולדשטיין:

בשבוע שעבר, באחד הלילות, שודרה בטלוויזיה
התכנית "סוף ציטוט", בהנחייתו של ירון
לונדון ובהשתתפות ילדים. זו הייתה תכנית מעולה. פנו אלי עשרות הורים
וביקשו, היות והתכנית נוגעת לילדים, שהיא תשודר פעם נוספת, בשעה
מוקדמת. אני פונה ומבקש את רשות השידור לשדר את התכנית בשידור חוזר.

(ב) יש כנראה חוסר קומוניקציה עם מנכ"ל
משרד החינוך, או שהוא מקבל אינפורמציה בלתי מדויקת. אני ניהלתי
אתך התכתבות בקשר לתיכון עירוני בהרצליה, לגבי תוצאות בחינות הבגרות
בתנ"ך. הודיעו לי שיש תוצאות והכל בסדר. אתמול פנו אלי הורי
תלמידים, ולפי דבריהם כיתה י' 1/ שנבחנה בשנה שעברה בשתי נקודות
בתנ"ך עדיין לא קיבלה את הציונים. לא ייתכן שילעיסו אותנו באינפורמציה
לא נכונה.

ב. נסים:

בתשובה ששלחנו לך הודענו שכיתה י' 1/
שנבחנה בתנ"ך ברמה של שתי נקודות, לא
קיבלה את התוצאות. כל האחרים קיבלו.

פ. גולדשטיין:

אני שואל: מדוע עדיין לא קיבלו את תוצאות
בחינות הבגרות משנה שעברה ומדוע הטעו את
המשרד?

בזמנו נאמר לי שעומדים להקים ועדה בקשר
לנושא של התאבדויות של בני נוער. אם טרם הוקמה, הייתי מבקש מאד
שתוקם, כי הנושא חשוב. ולדעתי יש לשתף בה גם גורמים נוספים.

בכנסת הקודמת הגשתי הצעה לסדר היום בנושא
צמצום החופשות בבתי-הספר. בעקבות ההמלצות מנכ"ל המשרד מינה ועדה,
והיא הגישה את ממצאיה וסיכומיה. הסיכומים עדיין לא בוצעו. מתי הם
אמורים להתממש ולהתבצע?

א. סרטני:

אני מבקשת לדעת מה המניע לדחיית הבניה
של בית-הספר התיכון באבו-גוש ואיך מתכוונים
לפתור את הבעיה.

א. שמואלי:

בנינו באבו-גוש בית-ספר יסודי חדש ויפה.
עכשיו אנחנו עומדים במשא ומתן על המשך
הבניה. אבל ניתן לך תשובה רשמית.

ז. עטשי:

מה תכנית הבניה של בתי-ספר בכפרים הדרוזיים,
המתוכננת לשנת 1985/86, כדי למלא את החסר
הן בתיכון והן ביסודי?

היו"ר נ. רז:

אני מבקש להוסיף לשאלה של חבר-הכנסת עטשי:
מה בכלל תכנית הבינוי בשנה הבאה בכלל המגזרים?

שאלתה לרשות השידור. חברת יחסי ציבור בשם
"גבע" מתלוננת בפני על כך שהיא אינה מצליחה להתקבל לראיון אצל יושב
ראש הוועד המנהל של הרשות. דוברת הרשות אינה מגיבה על הפניות של
החברה, וכך גם המפיקים ברשות. כלומר מחרימים אותם. החברה הזאת עוסקת
באמנים בעיקר יוצאי עדות המזרח, "זמרי הקסטות". מצטברת שם תרעומת
קשה ביותר. יש דיסקומוניקציה מוחלטת. אני מבקש לדעת מה קורה שם?

פנו אלי כמה פעמים הורים ממבשרת ציון בקשר לסכסוך גדול שיש שם בין הורים של ילדי כיתה ד' עם הנהלת בית-הספר, עם הסתדרות המורים, בקשר לאחת המורות שהורים תובעים את אי-המשך עבודתה עם הילדים, מסיבות בריאות. כבר שאלתי על כך פעם. הענין לא נגמר, ונמשכת כל הזמן תסיסה. סביב זה. ההורים לוחצים. אני מבקש לדעת מה המשרד מתכוון לעשות בענין זה.

הקמת ועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים בנושא של הקמת רשת שניה.

היו"ר נ. רוז:

אני מבקש את אישור הוועדה להקמת ועדת משנה משותפת לוועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים בנושא של הקמת רשת שניה. היתה לנו ועדת משנה של ועדת החינוך בנושא הזה, עמד בראשה חבר-הכנסת גולדשטיין. בוועדת הכנסת הוחלט שתקום ועדה משותפת, ובה שלושה חברים מכל ועדה. בראש הוועדה יוסיף לעמוד חבר-הכנסת גולדשטיין. אני מציע שמטעם ועדת החינוך והתרבות יהיו בוועדה המשותפת חבר-הכנסת הראל וחבר-הכנסת רייסר, שבכנסת הקודמת היה פעיל בנושא הזה. האיזון המפלגתי ייעשה דרך ועדת הכספים.

אם אין התנגדות, אנחנו רואים את הנושא

הזה כמאושר.

דיווח מנכ"ל משרד החינוך והתרבות על המשבר עם המורים; השפעת הקיצוץ בחינוך על שעות התקן בשנת הלימודים הבאה.

היו"ר נ. רוז:

אנחנו עוברים לשמיעת דיווח על המשא ומתן עם ארגוני המורים ועל השפעת הקיצוץ בחינוך על שעות התקן בשנת הלימודים הבאה. אנחנו יודעים שהנהלת המשרד, השר, המנכ"ל וחברים בהנהלה עוסקים במשא ומתן עם ארגוני המורים כבר תקופה ארוכה, במתח רב ובמאמץ גדול מאד למנוע זעזועים במערכת. אנחנו מבקשים לשמוע מהנהלת המשרד באיזה שלב עומד המשא ומתן, איך נערכים עם התקציב לקראת השנה הבאה, איך זה ישפיע על המערכת, מה ישתנה לעומת מה שהיה השנה, מה יקוצץ ומה יתקיים, מה לגבי פיטורים והורדת שעות וכו'.

א. סרטני:

שמעתי הבוקר ברדיו ששר האוצר הודיע שהוא לא יפחית מהקיצוץ של 137 מיליון דולר. האם באמת כך עומדים הדברים? איפה עומד כל המשא ומתן הזה?

א. שמואלי:

אנחנו למעשה עומדים בתהליך מתמשך של משא ומתן עם האוצר ובדיקה של תקציב החינוך. אצלנו, מתוך כוונה לבצע את מה שהוטל עלינו על-ידי הממשלה, לקצץ את תקציב המשרד בשנת התקציב השוטפת, בתקציב החדש.

חשוב לי לחזור על כמה דברים שכבר נאמרו כמה פעמים כדי לסבר את האוזן ולהקל על ההבנה. במשרד החינוך והתרבות בדרך כלל התקציב בעיקרו הוא תקציב של שעות הוראה. זה עיקר התקציב. כאשר נתבקשנו בשעתו לקצץ 87.3 מיליון דולר, הנחנו שאפשר יהיה להתמודד עם הקיצוץ הזה אם המורים ידחו את הטבות עזיוני, ואז נפגע במינימום האפשרי בעבודת מערכת החינוך. אין לי ספק בזה שהכרזת הסתדרות המורים על דחיית הטבות עזיוני בשנה הכניסה את המשרד לרגיעה מסויימת, שהיתה מבוססת על הנחה שהמורים דוחים, ובמקום זה אנחנו יכולים לקצץ פחות מ-87 מיליון, כמובן רק את ההפרש שבין 87 מיליון לבין מה שהמורים הבטיחו לתת, בערך 44 מיליון דולר. אז בעבודת המשרד השגרתית הנחנו ש-44 מיליון דולר מונחים בקופה; ולגבי השאר - עשינו כמובן מאמצים רציניים מאד לקצץ בתקציבנו.

משהתברר, מסיבות שאינני רוצה להיכנס אליהן עכשיו, שאין לנו בקופה 44 מיליון דולר, עמדנו בפני מצב קשה מאד, שהיינו צריכים להתמודד עם קיצוץ גדול יותר. ההתמודדות הזאת גרמה לכך שאנחנו נוציא את המכתבים על הפסקת עבודה של מורים במערכת החינוך.

ההנחה היתה: יש צורך לקצץ בשעות; המורים, בלשונם שלהם, יעסקו ב"פדיון שבויים"; לא נקצץ, לא נפטר, לא נפסיק עבודה. ברגע שהמורים חזרו בהם, היינו נאלצים להוציא את המכתבים. אדבר עליהם.

הערה שניה. צריך לזכור שבשנת הלימודים החולפת, ממש כעת חיה, היה משא ומתן עם נציגי המורים. ואנחנו למעשה היינו חייבים לקצץ סכום מסויים בשיעור של 7%, אולי 8%, מתקציב השעות שלנו. כפי שאמרתי בישיבה הקודמת, וזכיתי לכותרת מרשימה מאד בעתון מסויים, אנחנו קיצצנו פחות, על דעת ובאישור השר. קיצצנו 3%. כתוצאה מזה נקלענו לחריגה שפלשה אל תוך שנת הלימודים הנוכחית. הפלישה הזאת של חריגה מהתקנים המאושרים במערכת החינוך כללה שני רכיבים: האחד, מורים עודפים, על פי הסרמינולוגיה עם הסתדרויות המורים - שעות פרופסיונליות, ועוד שעות אחרות שניתנו במערכת, והבטחנו לאוצר לספוג אותן בתקציב החדש. כרגע אנחנו גוררים, בשנת הלימודים הנוכחית, בתקציב הנוכחי, מעבר ל-87 מיליון דולר, גם חריגה של 35 אלף שעות, שעלותן 16 מיליון דולר.

כל מה שאמרתי על שעות אני יכול לומר גם על ענין השירות העצמי. במשא ומתן שהתקיים בין השר הקודם לבין אנשי השלטון המקומי הוסכם בשעתו שאנחנו נדון בנושא השירות העצמי מאוחר יותר. השירות העצמי לא התבצע כמו שתוכנן, וכתוצאה מזה יש שוב חריגה תקציבית בשירות העצמי בשנת הכספים 1984/85 בשיעור של 10 מיליון דולר.

לפיכך הקצוץ המתחייב כרגע מכוח התקציב, בסרמינולוגיה דולרית שלנו, על פי מחירי הרבעון השני של שנת 1984, הוא 113.3 מיליון דולר. זה מה שהיה מוטל עלינו לקצץ.

ישבנו שבעה נקיים, ובתוך האווירה של אי-ויתור של המורים הצלחנו לקצץ בתקציבנו כ-57 מיליון דולר. אשמח לתת לחברים רשימה של הדברים שקוצצו. זו היתה רשימה כואבת מאד. היא כללה כמובן גם את "הפסקות העבודה והפיטורים" שדובר עליהם כל כך הרבה.

א. הראל: היא כללה את המורים הזמניים.

א. שמואלי: כן. 48 אלף שעות שמחירן בערך 22.2 מיליון דולר. בהחלט.

לא אמרנו נואש. עכשיו היה עלינו לגשר על הפער בין 113 מיליון דולר שאנחנו מחוייבים לקצץ לבין 57 מיליון דולר שהצלחנו לקצץ בתקציבנו. פה נכנס המשא ומתן עם ארגוני המורים.

רצינו מאד, ועשינו מאמץ עליון, שהמשא ומתן יתנהל בו-זמנית עם שני ארגוני המורים, מתוך תקווה שעל-ידי כך לא יחריף המתח בין שני הארגונים בינם לבין עצמם, ובין הארגונים לבין משרד החינוך והתרבות. לצערי הרב לא הצלחנו. קרה דבר מוזר. הסתדרות המורים היתה זו שהבטיחה ויתור, אבל היא התנתה את הויתור בהחלתו גם על ארגון פרופסיונלי אחר. וכפי שאמרנו כאן, היועץ המשפטי של הממשלה לא קיבל את הדרישה הזאת של הסתדרות המורים, לכן היא לא בתקבלה. ארגון המורים ניהל אתנו משא ומתן במקביל עם הסתדרות המורים. הוא אמר: אנחנו מוכנים לבוא לקראתכם. אז ישבנו אתם וסיכמנו למעשה אתמול שהם נותנים את חלקם בשעות עציוני, הם מסכימים על חצי שעה בחינוך העל-יסודי, והם שותפים לשירות העצמי. פרטים תשמעו על כך אחר כך. זה נתן לנו סכום כסף מסויים. הוספנו אותו על מה שאנחנו קיצצנו.

פה באה הודעה של שר האוצר שאמר לנו לא שהוא שם וטו; הוא אמר לנו: אינני רוצה שאתם תחתמו על הסכם עם מורים, משום שאם אתם חותמים על הסכם אתם חייבים בו-זמנית להציע לי, לשר האוצר, רשימה של פריטי תקציב שאתם מקצצים בנוסף למה שאתם מקבלים מן המורים; ואם תחתמו עם המורים, הוא אמר, לא תוכלו לגלות בתוך התקציב פריטים בעלות של 15, 16 או 17 מיליון דולר, אתם תהיו נאלצים לקצץ

גם שעות; ואם תתחייבו במשא ומתן עם המורים, לא יהיו לכם שעות ולא תוכלו לעמוד בדרישה. ואז אמר שר האוצר להלל דודאי, שממונה על תנאי שכר, שהוא מנוע מלהשתתף בישיבה אתנו אתמול.

אנחנו נמשיך לנהל משא ומתן גם עם הסתדרות המורים. ניפגש עם הסתדרות המורים מחר, ואני מקווה שנמשיך. הסתדרות המורים מודיעה שהיא רוצה עדיין לקיים את ההבטחה על נתיבה גדולה יותר. אינני יודע ואינני יכול לדווח על דבר שעוד לא סוכם ועוד לא בא לעולם.

כרגע אנחנו נמצאים במצב שעדיין לא מילאנו את מלוא המיכסה שהוטלה עלינו. אם לא נצליח למלא את המיכסה, אין לי ספק בזה שהממשלה תצטרך למצוא דרך לבוא לקראתנו. אני אינני מוסמך כמובן לדבר כרגע על נושא זה. אני מעריך ששר החינוך והתרבות יצטרך לבוא בדברים עם שר האוצר, אם לא תהיה לו דרך אחרת, על-מנת להציג בפניו ובפני ראש הממשלה את המצב שאנחנו נתונים בו.

אני בהחלט מקווה, אני אפילו אופטימי, שתימצא דרך במשא ומתן עם הסתדרות המורים להקטין במידת האפשר את הפער בין הקיצוץ המתחייב מכוח החוק לבין מה שאנחנו הצלחנו כבר לעשות.

על ההשלכות של הקיצוץ אני מציע לוועדה לדון בדיון יותר מיוחד, ייחודי, כי זה דיון חשוב מאד. אתן לכם את רשימת הקיצוצים. אזכיה אחדים מהם: הסעות - 1.1 מיליון דולר; חינוך פנימייתי - 700 אלף דולר; אגרת שירותים נוספים בחינוך העל-יסודי - 2.5 מיליון דולר; קיצוץ במערך הנלווה - 1.8 מיליון דולר; הפעלת שכל"מ בגני טרום-חובה - 1.1 מיליון דולר; הגדלת השתתפות ההורים בגני טרום-חובה - 1.5 מיליון דולר; קיצוץ 25% בסייעות סיפוליות - 1.2 מיליון; קיצוץ כללי בשיעור אחיד בכל המשרד - 3.8 מיליון; צמצום השתלמויות מורים; חובת תשלום דמי בחינות בעיירות פיתוח; קיצוץ 50% בקרן דיוור למורים בספר; סגירת 424 כיתות במסגרת הוויסות; מורים עודפים; ביטול שעות חופפות; קיצוץ 25% בימי הדרכה; צמצום 25% בשעות ניהול ותפקיד, וכו' וכו'.

א. סרטני: אני עוד לא מבינה. האם כל הדברים האלה לא יתנו את מלוא הקיצוץ?

א. שמואלי: לא יתנו.

א. סרטני: אז מה הלאה? יש לי חשש, כי אחרי שנעמוד לפני עובדות, לא יעזור כבר שום דבר, גם אם נדבר ונצעק. אין פה שום נטייה להליכה לקראת. זאת אומרת המשרד עושה את המכסימום, כל המערכת מתקצצת הרבה מתחת לקו האדום, לדעתי. אם מדברים על מלוא הקיצוץ, זה אומר למעשה כמעט סגירת המערכת, ולהשאיר שלד. זו הערכת. האם הכוונה היא ללכת עד כדי כך, או שבכל זאת יש איזה סיכוי להיפגש איפה שהוא באמצע הדרך?

א. שמואלי: שר החינוך אמר כאן בוועדה שהוא יביא את הדברים להכרעה בממשלה. הוא פירט בנושא הזה. תפקידי כרגע לתת לכם תמונת מצב. אין ספק שבשעה שנישא וניתן עם הסתדרות המורים, נשאף כמובן להקטין את הפער הזה עד כמה שאפשר. אני חוזר ואומר: אם נגיע למצב שהוא חמור מאד, ואני בהחלט שותף להערכתך, ואם אוזמן, אשביר מה נובע ומה משתמע מהדברים האלה. אבל תשובתי כרגע היא פורמלית מכוח הנסיבות המתבקשות. אני אומר ששר החינוך והתרבות אמר כאן בוועדה שהוא לא ישלים, לא יוכל להשלים, עם הקיצוץ הזה, והוא יביא את הדבר להכרעה הממשלה.

פ. גולדשטיין:

אני רוצה למקד את הנושא. אינני תוקף ואינני משבח. אני רוצה לשאול: האם נכון יהיה לומר ששר החינוך למעשה חזר בו מהסכמתו הראשונית בממשלה לקיצוץ מסויים בתקציב משרד החינוך, הסכמה שהסתמכה על הסכמה של גופים מסויימים, ומשהסתבר לו שהוא אינו יכול לעמוד בזה הוא חוזר בו? אבל היתה הסכמה עקרונית, בהצבעתו ובהרמת ידו של שר החינוך על תקציב המדינה, והיום למעשה שר החינוך חוזר בו. האם נכון לתאר כך את הדברים.

א. שמואלי:

מה שקרה לנו זה מאנחנו דיברנו על 87 מיליון דולר. ככל שחלפו הימים התברר לנו שנצטרך לספוג גם את החריגה. השר הניח - אני מעריך שהוא עדיין מאמין - שהחריגה תצטרך בדרך כלשהי להיטפג על-ידי האוצר. כשהוא דיבר על 87 מיליון דולר, וכאשר היתה לו ההבטחה של הסתדרות המורים, השר היה בהחלט על קרקע מוצקה. והוא לא חזר בו משום דבר. כולנו זוכרים שאנחנו מדברים עכשיו בעיצומם של משאים ומתנים. ושר החינוך ביטא באופן פומבי שהוא מאמין שבגלל המצב הכלכלי של המדינה מערכת החינוך חייבת להקריב קרבנות קשים מאד, ולהיערך כך שאנחנו נבוא לקראת ביצוע חוק התקציב.

פ. גולדשטיין:

אני הבנתי שהמשא ומתן של משרד החינוך מתקיים עם ארגוני המורים, לא עם משרדי הממשלה האחרים. שהרי הנושא הזה נקבע כבר על-ידי עצם הגשת תקציב המדינה.

א. שמואלי:

בנושא הזה היו מצבים ששרים נפגשו ביניהם והחליטו מה שהחליטו על דעת הממשלה, והדברים סודרו. אני זוכר את כל השרים עם כל שרי האוצר, הם מנהלים משאים ומתנים על התקציבים, גם בזמן שנת התקציב וגם לפני שנת התקציב. כך שאני מקווה שתימצא דרך לפתרון הבעיה הזאת של הפער.

י. שרלין:

במשא ומתן עם המורים שנמשך תקופה ארוכה עלו שלושה נושאים חלופיים. הטיעון שאנחנו העמדנו בפני המורים היה: מה שקיצצנו קיים ועומד; על הקיצוץ הזה אתם מתבקשים לתת לנו אחת משלוש האפשרויות: או שעות עציוני, כלומר 41 אלף השעות המיועדות כתוספת; או ויתור על השחיקה, זה סכום שנבדק בדרך כלל שנה וחצי אחרי ההסכם. בהסכם נקבע שבכל פעם שנה וחצי אחרי חתימה, נערכת בדיקה במערכת בחודש יוני, ובספטמבר שלאחר מכן המורים מקבלים את ההפרש שנוצר בין טבלת השכר של המהנדסים לבין טבלת השכר שלהם. זה בסדר גודל של כ-3%, לעתים פחות, לעתים יותר. הפעם זה יותר. האפשרות השלישית היתה שכל מורה יתרום שעה על חשבון הקיצוץ, ועל-ידי זה לפתור את הבעיה. כל אחת משלוש האופציות האלה נתנה לנו בערך 18 מיליון דולר. וקיווינו שבזה אנחנו סוגרים את הפער.

כששר החינוך חשב על סגירת פער, הוא גם העריך - והוא עדיין מעריך - שהסכומים של 26 מיליון דולר הנתבעים ממנו עבור השנה שעברה צריכים לרדת מהתקציב של השנה, להיחשב כקיצוץ, כפי שנהגו עם משרד הבטחון. כלומר כל גלישה שהיתה במשרד הבטחון נחשבה לקיצוץ בשנה זו. על יסוד עקרון זה תבע השר אותו דבר לגבי הקיצוץ בתקציב החינוך. ואז ה-18 מיליון דולר יכלו לפתור את הבעיה, ובזה הפער היה נסגר.

במשא ומתן הזה התגבשו שתי דעות שונות:

האחת של ארגון המורים, שהיו מוכנים לתת שעות של עציוני, את החלק שלהם, ואחת של הסתדרות המורים. אדבר קודם על ארגון המורים, כי אתו הגענו פחות או יותר להבנה הבוקר בשעה חמש. סוכם שבחינות הבגרות יתקיימו במועדן, ויש הבנה ברורה מאד בין משרד החינוך לבין ארגון המורים העל-יסודיים לגבי החסדרים בין שני הגופים האלה.

באופן כללי ההסדר קובע: א) כעקרון, כל

הקיצוצים במסגרת נספח א', זה אותו נספח שהמנכ"ל קרא לפניכם, הכולל 55.325 מיליון דולר - מקובלים עליהם. כל מה שנאמר בו מקובל עליהם,

זה כולל כל מיני קיצוצים גם בשעות תקן. נוסף על זה הם צריכים לתת לנו עוד כמה דברים.

מה הם בנותנים? א) הם נתנו את חלקם בשלושת סוגי השעות, כלומר שעות תפקיד, שעות חונכות ושעות מחנך, כולן שעות עציוני. החלק שלהם בנושאים האלה, לפי ההערכה שלנו, הוא בערך 10-11 אלף שעות, שערך הכספי הוא כ-5.1 מיליון דולר.

א. קפלן: 3 מיליון דולר בתקציב השנה.

א. שמואלי: אני מציע שתהיה אחדות במספרים. יש שני סוגי מספרים, לכן בזהרתי ואמרתי מה שאמרתי.

י. שרלין: נוסף על כך הם מקבלים כעובדה את זה שאנחנו מורידים חצי שעת תקן לכל כיתה בחינוך העל-יסודי.

היו"ר נ. רז: האם המסקנה היא שכיתה תלמיד חצי שעה פחות, או שתהיה איזו קומבינציה של חישוב?

י. שרלין: יכולות להיות פה כמה אפשרויות. המשמעות היא שאנחנו לוקחים את סך הכל השעות שיש, את סך הכל הכיתות, מכפילים את מספר הכיתות בחצי שעה, מפחיתים מהסך הכל ומקבלים ממוצע. מה שיכול לקרות כאן הוא שזה יכול לבוא על חשבון שעות תפקיד, שעות ניהול וכדומה. זה לא מוכרח להתבטא בשום פנים דווקא בתקן הישיר של הכיתה, של התלמיד.

היו"ר נ. רז: זה לא מוכרח, אבל זה יכול להיות. זה היה הקו האדום.

י. שרלין: זה יכול להיות, אם בית-הספר יעדיף את זה. אבל גם ארגון המורים וגם אנחנו חושבים שב-99% מהמקרים אפשר למצוא פתרונות בלי לפגוע בתקן הכיתה ממש.

א. הראל: ככל שבית-הספר יותר גדול, האפשרויות יותר גדולות.

היו"ר נ. רז: אבל בידי מי ההכרעה? מי מכריע בענין הזה, מנהל בית-הספר? מי קובע אם הכיתה תלמד פחות?

י. שרלין: בדרך כלל מנהל בית-הספר.

א. שמואלי: רוב בתי-הספר התיכוניים הם גדולים.

י. שרלין: בדרך כלל מקובל עליהם הענין של הפעלת השירות העצמי, דבר שלא היה מובטח עד עכשיו. זה היה תלוי בהם. כלי המורים איננו יכולים להפעיל את השירות העצמי. הם גם קיבלו על עצמם, בניגוד להחלטה קודמת שלהם, דבר נוסף. לפני מספר חודשים הם החליטו לתבוע העסקת מורה בשעות העבודה, כדי לרכז את השירות העצמי. בשנה זו לפחות הם הסכימו לוותר על זה, למרות שאחד המורים באמת יהיה אחראי לנושא, אבל לא יקבל עבור זה שום תמורה.

ודבר אחרון: לגבי הסעות, הארגון קיבל על עצמו להיות גמיש בענין שעות הפתיחה, כך שאפשר יהיה להתחיל את הלימודים בשעה יותר מאוחרת, ועל-ידי זה להוזיל את ההסעות. זה יכול לתת לנו תרומה של למעלה ממיליון דולר. הכוונה שלא יסיעו בשעות השיא. אם בתי-הספר יפתחו ב-8.30 או קרוב ל-9, על-ידי זה אנחנו יכולים להשתמש בהסעות יותר זולות של אגד. הוא מוכן לדבר על מחירים שונים לגמרי מאשר בשעות השיא.

זה רעיון טוב מאד. זה גם יקל על העומס
בכבישים וימנע תאונות דרכים.

פ. גולדשטיין:

י. שרלין:
כדי שהדברים יהיו ברורים, אמרנו שיהיו שני
מכתבים: הם שולחים מכתב אלינו ובו הם אומרים
מה הם מוכנים לעשות, ואנחנו שולחים להם מכתב ואומרים מה הם מקבלים,
למה אנחנו מוכנים. לזה אנחנו מצרפים שני נספחים: אחד שאומר מה הפרטים
של הקיצוץ, כי כפי שאמרתי בקיצוץ יש דברים ברורים מאד שפוגעים בכל
מיני שטחים גם במערכת החינוך, לא רק בסעיפי פעולות, גם בשעות. לכן
הנספח הוא חלק בלתי נפרד מהמכתב. הנספח השני הוא בענין השירות העצמי,
שיאפשר ליישם אותו באורח מעשי. כלומר לא נסתפק בזה שהם אומרים: אנחנו
מקבלים על עצמנו לבצע את השירות העצמי, אלא בתוספת האומרת: בהתאם
לנספח ב'. ובנספח הזה יש פירוט מדויק מה אנחנו רוצים בנושא השירות
העצמי וכיצד זה יופעל בבתי-הספר.

שני המכתבים האלה אושרו הבוקר בשעה חמש.
כתוצאה מכך הבטחנו לעצמנו מהלך סדיר ותקין של הלימודים ללא שיבושים,
עיצומים והפרעות אחדות, ביצוע בחינות הבגרות בעל-פה ובכתב ללא
בעיות, והחשוב מכל אולי - פתיחת שנת הלימודים התשמ"ו ללא עיצומים
וללא שביתות והשבתות. במלים אחרות, אנחנו יכולים להגיד שבשנת הלימודים
התשמ"ו מערכת החינוך העל-יסודית תיפתח כשורה.

מה מצבנו לגבי הסתדרות המורים? הסתדרות
המורים איננה מוכנה לוותר על שעות. חלקה בשעות היה כ-14 מיליון דולר.
אנחנו תבענו את כל נספח א', כלומר 55.325 מיליון דולר, פלוס 14 מיליון,
ורק אז אנחנו רואים אפשרות להתקדם.

פ. גולדשטיין: האם אתם יודעים כמה מורי תיכון יש בהסתדרות
המורים?

י. שרלין: לא. ואני חושב ששני הארגונים אינם יודעים.
כי יש חברים, לא כמו במגזרים אחרים, שנמצאים
בשני המקומות גם יחד.

פ. גולדשטיין: כי למרות ההסכם, זה עלול לפגוע.

י. שרלין: יש שתי קבוצות די ברורות: האחת, שמנכים
לה 0.4% ישירות להסתדרות המורים כמס חבר;
הקבוצה השניה - שמסלמת מטרים ישירות לארגון. אלה שתי קבוצות שעליהן
יש מספרים. איננו יכולים להגיד מי מהם משלמים לשני הארגונים. את
הסיבות אינני יודע. כמובן שיש גם מאות מורים, אם לא יותר, שאינם
משלמים לאף אחד מהארגונים. לכן איננו יכולים לדעת במדויק. אבל
פחות או יותר נוכל לדעת לפי המחשב שלנו: כל אלה שמשלמים 0.4% הם
אנשי הסתדרות המורים, אנחנו רואים אותם ככאלה. כל רשימה שהם יגידו
שמשלמים מס לארגון, ייראו בעינינו כחברי הארגון. אם יהיו כפילויות,
בוודאי נמצא פתרון.

אני עובר לנושא של הסתדרות המורים. ההצעה
האחרונה של הסתדרות המורים היא כדלקמן: הם מוכנים לתרום תרומה מעבר
לשעות. הם מוכנים לוותר על השחיקה, שהיא כאמור כ-3% מן השכר.
הבדיקה נעשית ביולי, הכסף ניתן בספטמבר. זה בדיוק תואם את מה שאנחנו
מבקשים, כי התרומות כולן מתחילות ב-1 בספטמבר. אבל גובה השחיקה,
שיעור השחיקה, אינו ידוע לנו. זה רק עומדן. כרגע אנחנו מדברים על 3%.
האומדן הוא בין 2.5% ל-4%. הסתדרות המורים אומרת: אנחנו מוכנים לתת
את כל השחיקה, גם אם זה יהיה עד 4% או יותר או בסביבות 4%. אבל יש
קושי. השחיקה עצמה נותנת לנו, אם אנחנו מפחיתים מכך את חלקו של
הארגון במספר המורים, 14 מיליון דולר נטו. וזה בעצם הסכום שהם
התבקשו לתת מהשעות. אילו הסתפקו בזה, לא היתה בעיה. אבל לצערנו הרב
הם דורשים עוד. וכתוצאה מכך אנחנו נכנסים לבעיה.

הם תובעים כמה דברים. קודם כל, שלא יהיו פיסורים של מורים קבועים, מה שהם קוראים קבועים, ואנחנו לא תמיד יש כאן מחלוקת לפחות על חלקם. לגבי מורים בלתי מוסמכים עד ארבע שנים, אנחנו לא רואים אותם כקבועים. הם מדברים על כל הקבועים במערכת, כלומר אלה שעובדים למעלה משנה. הם מתנגדים לפיסורים. זה צריך לעלות לנו למעלה מ-14 מיליון דולר, אם אנחנו מוסיפים לזה גם את התביעה שלהם לא לפגוע בשעות הנוספות.

היתה לי הזדמנות לדבר על כך שבמערכת החינוך היסודי ובחטיבות הביניים יש למעלה מ-30 אלף שעות נוספות, מתוכן כ-12 אלף של המנהלים. כלומר 1,500 או 1,800 המנהלים במערכת החינוך לקחו לעצמם שעות נוספות על שעות הניהול שהן חלק מהמשרה שלהם. להדגמה: המשרה של מנהל בית-ספר יסודי היא 6 שעות הוראה ו-24 שעות ניהול; יחד זה 30 שעות. המנהלים לקחו לעצמם 30 שעות ניהול ו-6 שעות הוראה. ויש גם כאלה שיש להם 36 שעות ניהול ו-6 שעות הוראה.

א. הראל: מה זאת אומרת "לקחו לעצמם"? זה בהסכמת המשרד.

י. שרלין: אסביר זאת. זה לא תמיד בהסכמת המשרד. לעתים נוצרו עובדות, ולאחר מעשה לא יכולנו להילחם בהן. חלק מהעובדות נוצרו דווקא בתקופה שנתנו אוטונומיה, כאשר אמרנו: אתה יכול לחלק את השעות בתוך המערכת כרצונך, ובלבד שתשמור על מספר כללים שהמזכירות הפדגוגית קבעה. כאן הגענו לגלישה מעבר למשרה אחת. בסך הכל השעות האלה מסתכמות ב-12 אלף שעות.

אנחנו ביקשנו לצמצם את סך הכל 30 אלף השעות ב-10 אלפים שעות. כלומר ביקשנו לקצץ שלישי מכל השעות הנוספות, כאשר כשני-שלישים מזה אנחנו רוצים לקחת מהמנהלים. זה כמובן יוריד את היקף המשרה של המנהלים, ממשרה וחצי או משרה ורבע או משרה ושליש, למשרה ומשהו. הסתדרות המורים אינה מוכנה להסכים לזה ותובעת ביטול ההנחיה הזאת. היא מוכנה לשלם תמורת זאת. זה חלק מאותם 14 מיליון דולר שאמרת.

א. סרסני: מדוע הם אינם מוכנים לוותר?

י. שרלין: הטיעון שלהם הוא: לא נפגע במנהלים; למנהלים יש זכות ליותר ממשרה, ואיננו מוכנים שהם ייפגעו. יש להם טענה שניה, היא אולי הקשה בין השתיים: בחינוך העל-יסודי אין כמעט מנהל בית-ספר שאין לו משרה וחצי ויותר, ואתם לא תוכלו לפגוע באופן ממשי בהיקף הזה. אפשר יהיה לפגוע רק בצורה חלקית ביותר, כי אנחנו לא מסונים עליהם מבחינה מינהלית, אלא אותן 140 הבעלויות שמקבלות הנחיות מאתנו, אבל לא תמיד מבצעות אותן ככתבן וכלשונו. לפיכך טענתם היתה: כיוון שאינכם יכולים להראות לנו שתקצו באמת בשעות המנהלים בעל-יסודי, אינכם זכאים לפגוע גם במנהלים בחינוך היסודי.

הם גם רוצים הקטנת הקיצוץ בהשתלמויות. אנחנו מצמצמים את ההשתלמויות ב-0.8 מיליון דולר. זה כולל שלושה נושאים: אנחנו מצמצמים במקצת את בית-הספר המרכזי להשתלמות, ב-25%, שהם 40 אלף דולר. אנחנו מצמצמים בפחות מ-10% בהוצאות הוועדה המשותפת עם הסתדרות המורים. אלה 14 משרות שאנחנו מחזיקים על חשבוננו במסגרת הסתדרות המורים, והם מבצעים את ההשתלמות בשבילנו. אנחנו מקצצים גם כאן. יש קיצוץ של 0.05 בתקציב הכשרת מנהלים, ו-0.01 בתקציב בית-הספר להכשרת עובדי הוראה בכירים. קיצוץ יותר גדול, יש בתקציב המחלקה להשתלמות, 0.66, שזה 35%. מתקציב של 2 מיליון דולר, הקיצוץ הוא 660 אלף דולר.

אם אנחנו מצרפים את כל התביעות, נמצא שהסתדרות המורים תובעת 28.6 מיליון דולר. לפיכך את התרומה שלהם אנחנו צריכים למדוד לעומת התביעה של 28.6 מיליון דולר.

בדקנו ומצאנו שתוספת השחיקה, יחד עם דחיית חלק מהשעות של עציוני, שעות התפקיד ושעות חונך-חניך, ומתן שתי כיתות חינוך (הם מותרים על שתי כיתות חינוך שהם לא יקבלו מתוך השש ששייכות להם), כל זה יחד נותן לנו 26.1 מיליון דולר. לפיכך נוצר פער של 2.5 מיליון דולר בין הנכונות שלהם לבין התביעות שלהם. התביעה הבסיסית שלנו היתה 14 מיליון דולר, ובזה נסתפק. זה לא נשמר. הם נותנים הרבה יותר, אבל הם גם תובעים הרבה יותר. כתוצאה מכך הם לא מגיעים אפילו לאותם 14 מיליון. למעשה אנחנו מדברים על 11.5 מיליון דולר.

פ. גולדשטיין: אתה יכול לאזן את ההפרש על-ידי מיחזור נייר.

י. שרלין: כן, אבל לא כחלק מתקציב. הרעיון טוב, ואולי פעם נבצע אותו. אבל אי אפשר להכניס את זה במסגרת התקציב ולומר שכך אנחנו מאזנים את התקציב.

ובכן הפער הזה מפריע לנו להגיע להסכם עם הסתדרות המורים. מאחר שנשארו להם עדיין שעות חינוך לארבע וחצי כיתות שהם תובעים לקבל, אנחנו מציעים להם לוותר על עוד שתי כיתות. אם הם יוותרו, זה פחות או יותר הסכום של הפער. אם נצליח להתגבר על נקודה זו, נוכל לחתום על הסכם גם עם הסתדרות המורים.

היו"ר נ. רז: מה הפער, בסך הכל?

י. שרלין: בסך הכל הם מוכנים לתת 26.1 מיליון דולר; הם תובעים לקבל 28.6 מיליון דולר. ההפרש הוא 2.5 מיליון דולר.

א. הראל: אתה אומר שאם יהיה איזון, תחתום אתם על הסכם. אם כן, איפה הווייתור?

י. שרלין: פה הכנסנו כבר את ה-14 מיליון דולר של הווייתור. אם אחרי זה נעשה את ההשוואה, יש לנו בדיוק 14 מיליון כתוספת שביקשנו. מתוך ה-26.1 מיליון דולר, אנחנו לוקחים 14 מיליון כתוספת לקיצוץ. על-ידי זה אנחנו מצמצמים את הפער שבין התביעה של האוצר לבין האפשרויות שלנו. לפי החישוב שלנו אנחנו מביאים אותו בערך ל-16-18 מיליון דולר, תלוי איך מחשבים. אם נתקבל תביעתנו שהגלישה מהשנה שעברה תיחשב לקיצוץ השנה, אין יותר פער.

א. הראל: בדו"ח עציוני תוכננו 55 מיליון דולר. האם אלה הסעיפים שבאים במקומם?

י. שרלין: חלק מהם. מדובר על 55 מיליון פלוס 14.

א. קפלן: אני אתיחס לתקציב 1985, ואני מקווה שאחרי זה המספרים יהיו ברורים. אומר מה האוצר ויתר עד עכשיו, והוא ויתר, ומה קורה כרגע מבחינת הסיטואציה עם המורים.

א. שמואלי: אני רק מבקש שתדבר בסרמינולוגיה הדולרית שלנו.

א. קפלן: לא.

א. שמואלי: אז יהיו בעיות בהבנה. כי אם מדברים על סוגים שונים של דולרים, יוצרים בלבול.

א. קפלן:

קודם כל אני רוצה להסביר ממה נובע הפער בדולרים. תקציב 1985 נבנה על בסיס מחירי הרבעון הראשון של 1984. הקיצוצים שהממשלה דנה בהם והחליטה עליהם היו במחירי הרבעון השני של 1984. עד 1984 למעשה תוספת היוקר ניתנה פעם בשלושה חודשים, וכך גם בנינו את תקציב 1984. הנחנו שתהיה תוספת יוקר באפריל, ואחרי זה לא יהיו תוספות יוקר. בחודש מרס 1984 החליטו על מעבר לתוספת יוקר חודשית. כתוצאה מזה צריך היה לתקן את בסיס השכר בתקציב. זה גרם לכך שבמעבר לרבעון השני הגדלנו יותר את נושא השכר. כיוון שרוב הקיצוצים בתקציב משרד החינוך בנויים על נושא השכר, זה הביא לכך שדיברו על קיצוץ דולרי יותר גדול מאשר הפעלנו בפועל. אני מדבר כרגע על הנתונים של שנת התקציב 1985, מה משרד החינוך נתבע לבצע בדולרים לפי המבנה של תקציב המדינה, ומה חסר.

בסך הכל משרד החינוך נתבע לקצץ 144 מיליון דולר. הקיצוץ הזה בנוי משני מרכיבים גדולים: הוא בנוי על הורדה ברמת פעילות של כ-51 מיליון דולר, ומהטלת היטל חינוך או אגרת חינוך, שזה למעשה קיצוץ בהוצאה נטו, אבל לא קיצוץ ברמת הפעילות של המשרד - בסדר גודל של כ-92-93 מיליון דולר. אם מוסיפים ל-51 מיליון הדולרים את החריגה של משרד החינוך, שהיא בסדר גודל של 21 מיליון דולר, אנחנו מגיעים לכך שמשרד החינוך צריך לבצע קיצוץ ריאלי בפעילותו של 73 מיליון דולר בתקציב 1985, ש-51 מיליון מהם באים לידי ביטוי בהפחתה של התקציב, ועוד 21 מיליון באים לביטוי בהרחבת הפעילות שהוא ביצע שנה קודם לכן, בשעות ובשירות עצמי, על חשבון פעילויות אחרות במשרד. אבל כיוון שהוא לא ביצע את ההפחתה הפרמננטית במערכת החינוך הלא פורמלי, הרי אם הוא יבצע את רמת הפעילות הזאת - תיווצר חריגה.

מהסכום של 73 מיליון דולר, מה שמשרד החינוך ביצע, מה שהוא מציג לביצוע, זה 36 מיליון דולר בלבד. אם אנחנו מוסיפים לזה עוד את ויתורי המורים על השעות, בהנחה שהם מוותרים, ומגיעים להסכמה שזה מתקזז אחד עם השני - כל הויתורים של שני ארגוני המורים יחד נותנים עוד 9.5 מיליון דולר, בתקציב 1985. כלומר משרד החינוך, מתוך ה-73 מיליון דולר, יבצע קיצוץ של 45.5 מיליון דולר, לעומת ה-73 מיליון דולר.

א. הראל: לעומת 51 מיליון דולר.

א. קפלן: לא, לעומת ה-73 מיליון דולר.

יש התחייבות נוספת של שר האוצר, שסיכם אותה עם הנהלת הקואליציה, שהוא יחזיר חלק מהקיצוצים שמשרד החינוך נתבע לבצע וחלק מהחריגה משנה קודמת, של עוד 9.8 מיליון דולר. המשמעות היא שאחרי כל זה נשאר פער של 17.8 מיליון דולר, לא מכוסה. משרד החינוך בנה את הדיונים שלו עם ארגוני המורים על הפער הזה, על כך שהוא לא יכסה פער של 17.8 מיליון דולר, ויגיע להסכם עם ארגוני המורים. ואז המשמעות היא שהוא בא לממשלה ואומר: יש לנו הסכמים עם ארגוני המורים; חטרים לנו כ-18 מיליון דולר.

ובכן הסיטואציה היא שהממשלה אומרת לשר החינוך שהוא צריך לבצע את מלוא הקיצוץ; ובישיבה שהתקיימה בין שר החינוך, ראש הממשלה ושר האוצר, ראש הממשלה הבהיר לשר החינוך שהוא צריך לבצע את מלוא הקיצוץ שנתבע מתקציבו. אם לא עושים זאת, המשמעות היא שאז אתה חותם על הסכם עם ארגוני המורים, ויומיים אחרי זה מבצע משהו שהוא בניגוד להסכם. כי ברור שאם אתה צריך לתת קיצוץ נוסף, אתה צריך לפרוץ את המסגרת הזאת. לכן שר האוצר נתן הנחיה למנכ"ל משרד החינוך או לנציגו לא לחתום על ההסכם עם ארגוני המורים לפני שמשרד החינוך מציג את מלוא הקיצוץ.

א. שמואלי: לא לצרף את חתימתו.

א. קפלן:

לגבי מה שמשרד האוצר עומד לפנות עכשיו לווועדת הכספים של הכנסת כדי להוסיף תקציב - קודם כל, הסכום של 9.6 מיליון דולר.

א. הראל:

בהנהלת הקואליציה סוכם על 13.5 מיליון דולר.

א. קפלן:

אני יודע מה סוכם. המספרים שמדברים עליהם שם, חלק זה שנתי, חלק לא שנתי; יש דולרים פעילויות חדשות. את זה אינני מכניס לכאן, של רבעון שני, ויש חלק של כי זה לא מכסה את הקיצוץ.

א. הראל:

הסיכום של הנהלת הקואליציה הוא על 13.5 מיליון דולר. לא נצביע בעד האגרה.

א. קפלן:

הסיכום בעינו עומד, והסכומים שאני מסביר הם בדיוק לפי הסיכום.

המשמעות היא שמה שמשרד האוצר נותן עכשיו זה 9.6 מיליון דולר, לפי הסיכום. הדבר השני שהוא נותן: אגרת החינוך מוכנה מאפריל. באפריל זה לא בוצע. שר האוצר הודיע שהוא עומד לפנות לווועדת הכספים כדי להוסיף את הקטע של שלושה חודשים שחסרים בתקציב. זה עוד 19 מיליון דולר. זאת אומרת כבר יש התחייבות של האוצר שהוא עומד לפנות לווועדת הכספים, על סדר גודל של כ-29 מיליון דולר. אז אי אפשר לומר שמשרד האוצר לא נותן שום דבר כדי לגשר על הפער.

א. הראל:

למה אי אפשר באותה הזדמנות להעלות את האגרה בסכום יותר גדול?

א. קפלן:

האגרה בנויה כרגע מול קיזוז של קצבאות הביטוח הלאומי. כיוון שלגבי רוב המספחות מדובר על אגרה לילד אחד שווה לנקודת קצבה, ברור שאי אפשר להעלות את הנקודה. אם יעלו לילד השני, המשמעות היא שאתה מגדיל את הרגרסיביות של אגרת החינוך לקטע מסויים, ודווקא למספחות ברוכות ילדים. לכן ההחלטה היא לא לגעת באגרה. גם כך היא מאד מורכבת בכל הנושא של הויתורים.

אם לטכם את הנושא, גם אם יגיעו להסכם עם ארגוני המורים, כפי שמשרד החינוך בונה את זה כרגע, עדיין חסר בתקציבו קיצוץ של כ-18 מיליון דולר. ממול יש סיכום עם הנהלת הקואליציה והודעה של שר האוצר על פניה לווועדה להגדיל את תקציב הנטו של משרד החינוך ב-28.6 מיליון דולר.

לכן אני חושב שהצגת הדברים כאילו משרד האוצר אינו תורם לפתרון הבעיה אינה מדויקת. כל מה שאנחנו תבענו ממשרד החינוך זה שלפני שחותמים עם ארגוני המורים, שמשרד החינוך יציג את מלוא הקיצוצים בתקציבו, על הנפח המלא, כפי שנתבע על-ידי שר האוצר וכפי שהחליט גם ראש הממשלה. ורק אחרי זה נוכל לחתום עם ארגוני המורים, כדי שלא נימצא בסיטואציה שחותמים עם ארגוני המורים ואחרי זה מוסיפים קיצוצים, כשיש התחייבות לארגונים שלא יפגעו בנושאים שקשורים אליהם.

א. הראל:

כלומר לפי דעתך עומדים עכשיו בפער של 18 מיליון דולר?

א. קפלן:

כן. זה פער שמוטכם גם על משרד החינוך.

היו"ר נ. רז:

אני מציע שנשמע עכשיו את מר עקיבא סלע
על הקטע שהוא מופקד עליו.

ע. סלע:

במקביל לכל הקיצוצים, שבחלק ניכר מהם מדובר
על שעות הוראה, אתן תמונה מה הן שעות ההוראה
שחולקו היום למערכת אחרי הקיצוץ של 48 אלף שעות. אנחנו מדברים על
סדרי גודל של כ-680 אלף שעות בחינוך היסודי, מדובר על 18 אלף כיתות;
180 אלף שעות בחטיבות הביניים, 3,500 כיתות; ו-170 אלף שעות בחינוך
המיוחד. הקצאת השעות למערכת בשלוש השנים האחרונות מתייחסת לפי ממוצע
שעות לכיתה, ולא ספציפית לדרגת הכיתה. בחינוך היסודי אנחנו מדברים
היום על הקצאה של 33 שעות לכל כיתה בממוצע. נוסף לכך יש בחינוך
היסודי תוספת של כשעתיים בממוצע לכל כיתה, סל שיפוח. זה לא ניתן
לכל בית-ספר, אלא למקומות שיש שם ילדים המוגדרים כילדים שעוני שיפוח,
על פי ההגדרות של משרד החינוך. ויש עוד שעה בממוצע לכל כיתה כיוזמות
פדגוגיות. אם לסכם את כל זה, בסך הכל כל כיתה בחינוך היסודי מקבלת
בממוצע 36 שעות שבועיות. זה לא שעות שהתלמיד מקבל בכיתה; חלקן הולך
לניהול, חלקן לחינוך, חלקן לפרוייקטים מסויימים או ליוזמות מיוחדות,
תגבור ערבית, צרפתית, תכנית בני-מצווה וכדומה. בסופו של דבר כל ילד
מקבל לפי תכנית הלימודים של המזכירות הפדגוגית בהתאם לרמת הכיתה שבה
הוא לומד.

בחטיבות הביניים אנחנו מקצים עבור כל כיתה
בממוצע 43 שעות לכיתה, עוד 5.5 שעות סל שיפוח, ו-3 שעות ליוזמות
פדגוגיות. בסך הכל כ-50 שעות בממוצע לכל כיתה.

בחינוך המיוחד ההקצאה הממוצעת לכל כיתה היא
37 שעות בחינוך היסודי, ו-44 שעות בחטיבות הביניים.

אחרי שהפחתנו את 48 אלף השעות במערכת,
ההערכה שלנו היא ש-48 אלף השעות יופחתו בהתאם לחלוקה הבאה: שליש מהקיצוץ
הזה יבוצע על-ידי ויסות ואיכלוס כיתות. יש כבר בידינו רשימה של
כ-450 כיתות שייסגרו לקראת שנת הלימודים הבאה בבתי-ספר קטנים,
בכיתות שמספר התלמידים בהם ירד מתחת לנורמה; בכיתות שמספר הילדים
בהן סמוך לנורמה - אנחנו מעבירים מספר ילדים כדי לחסוך בכיתות כאלה.
כלומר שליש מ-48 אלף השעות ייחסך על-ידי פעולות ויסות וייעול.

שליש נוסף ייחסך על-ידי הפחתה של שעות
ניהול ושעות תפקיד במערכת. כלומר לא תהיה פגיעה בשעות שהתלמיד מקבל
בכיתה, אלא פגיעה במספר השעות שהמנהל נתן למילוי תפקידים נוספים
בבית-הספר. כמו כן ננסה להפחית שעות נוספות במשרת הניהול. בסך הכל
במסגרת הזאת אנחנו מקווים להגיע לכ-15 אלף שעות. הן יופחתו כך
שהתלמיד בכיתה לא ייפגע, אלא בעלי התפקידים במוסדות החינוך ובמערכת
החינוך.

שליש נוסף יופחת מהתלמידים בכיתה. זה בממוצע
כחצי שעה לכיתה, כפי שהדבר נעשה בעל-יסודי. כל תלמיד יקבל בממוצע
חצי שעה פחות. החלוקה תהיה בהתאם למה שיחליט מנהל בית-הספר בשיתוף
עם הפיקוח, מאיזה כיתות יפחיתו את זה. כמובן אי אפשר יהיה להפחית
חצי שעה מכל כיתה, ואז מחלק מהכיתות יפחיתו שעה, בחלק לא יפגעו,
בעיקר בכיתות הנמופות, א', ב' וג', ששם מספר השעות היום הוא 24,
ואיננו רוצים להפחית את זמן השהות של התלמידים בבית-הספר, ולכן שם
לא נפגע.

זו פחות או יותר פריסת השעות של המערכת.
ואנחנו מנחים היום את המחוזות שעוסקים בחלוקת השעות לנסות לייצל
את המערכת כך שהפגיעה בתלמידים תהיה קטנה ככל האפשר, וזה שוב על-ידי
פעולות ויסות נוספות, על-ידי קביעת אזורי רישום כאלה שאפשר יהיה לתכנן
את מספר הכיתות בשנה הבאה עם ממוצעים יותר גבוהים בכיתה, והקפדה יותר
גדולה על חיוב ההורים לרשום את הילדים בזמן, כדי שהמערכת תוכל לתכנן
את עצמה במועד.

היו"ר נ' רז:

אני מציע שנשמע עכשיו את מר יונאי, מה הצפי שלו, מה יקרה בשטח.

י' יונאי:

אנחנו מקווים ששנת הלימודים תיפתח כסדרה. אני מדבר כרגע כמנהל מחוז ירושלים, אבל הדברים דומים גם ביתר המחוזות. אנחנו נערכים לפתיחה מסודרת של שנת הלימודים. אני אומר זאת במלוא הרצינות. זה התפקיד שמוטל עלי כמנהל מחוז, במסגרת המשאבים העומדים לרשותי לארגן את המחוז כך שבתי-הספר ייפתחו בצורה המסודרת ביותר.

המחוז קיבל מיכסת שעות, שזה התקציב המחוזי. במסגרת התקציב המחוזי הזה הוא צריך להסתדר. מר סלע כבר אמר פחות או יותר את הקווים הכלליים של התקן שקיבלנו. וההנחיות הכלליות שנתנו עכשיו לחברינו המפקחים, עובדי המינהל במחוז, הן להקצות את מכסימום השעות שתגענה לתלמיד. אנחנו מקצים את השעות על פי מספרי הכיתות, כאשר אנחנו "מכבידים את ידינו" על חלוקת השעות. דובר קודם על נושא האוטונומיה. אנחנו אומרים למנהלים: אלה השעות שיש לך; אתה תציע תכנית. אבל אנחנו בודקים את התכנית הזאת, איננו משאירים אותה רק בידי המנהל. כי המטרה העיקרית היא להבטיח שמכסימום השעות יגיע לתלמידים, על חשבון פעולות שונות שנערכו לפני כן במסגרת בתי-הספר, בתקנים שונים.

לנתון הזה של שעות בסיסיות לכיתה, מה שנקרא התקן הבסיסי, מתלוות שעות נוספות, אם זה דווחה או פרויקטים שונים. המגמה של השעות האלה היא להאריך את שעות השהות של התלמיד בבית-הספר עד כמה שאפשר, ולא לחלק כיתות לקבוצות ולקצר את יום הלימודים. הדבר הזה גורם ויגרום קשיים רבים, כי הכיתות תהיינה יותר מאוכלסות. האפשרות שלנו לפצל כיתות לקבוצות תהיה הרבה יותר מצומצמת מאשר בשנה שעברה, אבל השהות של התלמידים לא תיפגע.

היו"ר נ' רז:

אבל זה הרי קשור עם הקבוצות ורמות.

י' יונאי:

ההקבוצות והרמות נגזרו מהנתונים המיוחדים של כל בית-ספר. אין הנחיה שאומרת ללמד בהקבוצות. כאשר היו שעות, חילקנו כיתות לקבוצות. היום האפשרות הזאת הצטמצמה. זה אחד המחירים שבית-הספר יצטרך לשלם, שאנחנו נשלם.

לעומת זאת אנחנו מציעים למנהלים עד כמה שאפשר לווסת שעות בין כיתות מקבילות, כלומר לראות את בית-הספר כמכלול אחד ולא לפצל אותו לתאים תאים. הכוונה שלנו לפתוח עד כמה שאפשר את המסגרות. האם זה יתאפשר? האם זה יתבצע? בשלב זה קשה לתת תשובה. אבל זאת המגמה.

הנקודה השניה היא ענין מספר הכיתות, הוויסות והאיכלוס. אנחנו עושים השנה מאמץ גדול מאוד לאכלס את הכיתות ולהקטין את מספר הכיתות הלא מאוכלסות. אני מדבר על מחוז ירושלים, אבל כך זה גם במחוזות אחרים. שותפות לנו בנושא זה הרשויות המקומיות. הן עומדות לא פעם בפני לחצים מקומיים שאנחנו חייבים לקחת אותם בחשבון, לחצים של שכונות וגורמים נוספים. מכל מקום אנחנו דורשים להפחית את מספר הכיתות ולאכלס אותן עד כמה שזה אפשרי. התהליך הזה נמצא בעיצומו. הוא עדיין לא נגמר.

כיוון שאני חייב לעבוד במסגרת של תקציב, מספר השעות שאוכל לתת בסופו של דבר לכיתה יהיה תוצאה של מספר הכיתות שאפתח. ככל שאפתח יותר כיתות, כך באופן יחסי מספר השעות לכיתה יפחת. לכן, מאחר שהאינטרס העיקרי שלי הוא שהתלמידים יקבלו יותר שעות, אני עושה מאמץ לסגור כיתות ככל שאפשר. כמה כיתות אצליח לסגור - בשלב זה אינני יכול לומר. אני יכול רק להעריך שאנחנו נעמוד במסגרת ושנגיע למספר שהוטל עלינו בנושא של סגירת כיתות.

דבר שלישי שלא דובר עליו היום מספיק, שקשור להיערכות התקנית של בתי-הספר, הוא שאלת המורים העודפים. אני חייב להגיע להגיע למצב שמספר שעות ההוראה שיש לי במחוז יהיה תואם את מספר השעות בתקציב שקיבלתי. זאת הבעיה הקשה ביותר. ייתכן מאד שבענין זה מחוז ירושלים הוא חריג, בשל סיבות היסטוריות שונות. בירושלים היה עודף גדול של מורים לעומת שעות התקן. המושג של שעות פרופסיונליות היה מאד ידוע בעיר הזאת, בכלל במחוז. ואנחנו היינו חייבים לצמצם את שעות ההוראה בכ-3,500 שעות של עודף מורים שהיו לי בשנת הלימודים התשמ"ה.

עכשיו יש לי בעיה של היערכות לשנת הלימודים התשמ"ו. חשוב שתדעו שמספר המורים שביקשו לחזור למערכת לעומת מספר המורים שביקשו לצאת לחופשה הוא ב-50% יותר גדול. ואם ניקח את מחוז ירושלים, שבו כ-10% ממספר המורים בארץ, אפשר לעשות מיד את הכפולה: בשנה הבאה פורשים ממסגרות שונות בין 6,000-7,000 שעות; חוזרים - קרוב ל-10,000 שעות. פורשים זה כל אלה שיוצאים לגמלאות, לחופשה, כל אלה שנמצאים השנה בתוך המערכת, ובאופן פורמלי לא יעבדו בשנה הבאה. מספר המבקשים לחזור, שיש להם זכות לחזור, הוא קרוב ל-10,000 שעות. כלומר יש הפרש של כ-3,000 שעות שאני חייב למצוא להן פתרון.

לכן הדיון על ההיערכות לשנת הלימודים אינו מתייחס רק לשעות ההוראה, אלא גם לעבודה שלנו הנעשית בסידור כוח האדם. אנחנו עושים כל מאמץ אפשרי כדי שמורים ייפגעו פחות ככל האפשר. אבל הם נפגעים.

א' הראל:

אם יש לך הפרש של כ-3,000 שעות, איך אתה מתגבר על זה?

י' יונאי:

אני באמת מתלבט בזה קשות. שלחנו מכתבים למורים והודענו להם שהם מועמדים לפיטורים, וזה במסגרת ההחלטות של שר החינוך והתרבות.

א' הראל:

אלה ששלחתם להם הודעה, האם הם מהאחרונים שנכנסו למערכת, הזמניים, או שיש מדיניות אחרת?

י' יונאי:

אנחנו פועלים על פי מדיניות ששר החינוך והתרבות קבע לנו. אבל אנחנו בודקים את המקרים האלה. מורים כתבו לנו מכתבים. למרות שאולי מבחינת החוק לא היינו חייבים להתייחס אליהם, אנחנו בודקים כל מקרה לגופו. יש מקרים אישיים שאנחנו לוקחים בחשבון, במסגרת ההנחיות הכלליות.

תהיה תופעה נוספת, וחשוב שהתברר ידעו זאת. צריך יהיה להעביר מורים מבית-ספר אחד לאחר, דבר שלא היה כל כך מקובל במערכת ביחסינו עם ארגוני המורים. לצורך התייעלות אנחנו עושים השנה שני דברים: אנחנו מנסים להביא לכך שמורים יעבדו בבתי-ספר הקרובים למקומות מגוריהם, על-מנת למנוע את הצורך בהסעות מיותרות. אנחנו משתדלים עד כמה שאפשר להעביר מורים מתחום עיסוק אחד לתחום עיסוק שני, במסגרת ההכשרה המקצועית שלהם, על-מנת שניתן יהיה להבטיח את מירב שעות ההוראה על פי מקצועות ההוראה של בית-הספר. כלומר תנועת המורים לקראת השנה הבאה, יחסית לשנים קודמות, תהיה די ניכרת. אנחנו עושים עכשיו כל מאמץ על-מנת שהדבר הזה ייעשה בצורה מכובדת, מסודרת, מתוך התחשבות במורים, מתוך התחשבות בבתי-הספר, כאשר המגמה היא ששנת הלימודים תיפתח בצורה מסודרת.

לגבי לוח הזמנים - אני מעריך שאם ייגמרו עכשיו הדיונים על הקיצוצים, תוך שבועיים-שלושה נוכל לומר לבתי-הספר מה יהיה בדיוק המצב בשנה הבאה מבחינת התקנים וכוח האדם. זאת ההיערכות שלנו.

היו"ר נ' רז:

כשאתם מודיעים למורים שהם לא יעבדו בשנה הבאה, אתם בעצם מפטרים מורים קבועים. זו עובדה. אתם מפטרים מורים שיצאו לשנת השתלמות, לשנת חופשה, ללידה או כדומה. אלה נחשבים מורים קבועים, לפי הטרמינולוגיה של משרד החינוך. אני מבקש לדעת: כשאומרים בעתונות שמפטרים לא רק את המורים הבלתי קבועים אלא גם קבועים, האם זה חל על סוג כזה של מורים?

א' שמואלי:

לא.

היו"ר נ' רז:

האם לאלה תגיד שיחזרו? הרי במחוז ירושלים בלבד יש מספר כל כך גדול של מורים כאלה.

א' שמואלי:

לאנשים יש זכות לחזור; צריך לנייד אותם, אבל לא לפטר.

היו"ר נ' רז:

זאת השאלה, האם את כל אלה תקבל חזרה?

י' יונאי:

על פי הכללים שלנו עוד לא פיטרתי איש. הודעתי למורים מסויימים, על פי קריטריון מסויים, שהם נמצאים ברשימה של מורים עודפים, מטעמי חסכון.

היו"ר נ' רז:

האם זה חל על מורים קבועים? הרי על זה יש רעש גדול, שטוענים שמפטרים לא רק מורים זמניים אלא גם מורים קבועים.

י' יונאי:

שר החינוך קבע שתי קטיגוריות, מי המורים שאפשר לשלוח להם מכתבים כאלה. ואנחנו פועלים במסגרת הקטיגוריות האלה. מדובר במורים לא מוסמכים מסויימים. לנו יש קריטריונים. אני מציע שמר שרלין יסביר בדיוק למי הכוונה. ויש קבוצה אחרת של מורים שמבחינת התפקוד שלהם הם ברמה אחרת, באיכות אחרת. רק במסגרת הזאת פעלנו. הודענו להם שהם נמצאים ברשימה של מורים שעשויים להיות מפוטרים. אני לא אפטר אותם, זה איננו תפקידי וזה לא בסמכותי. כאשר נראה מה כוח האדם הדרוש לנו, לאחר הניוד, הוויסות וכדומה, נדע בדיוק מי המורים שלא אוכל להעסיק אותם במסגרת המחוז ובמסגרת התקציב והתקן שיש לי. אוכל להעסיק מורים רק במסגרת השעות שיש לי, ולא שעה אחת יותר.

היו"ר נ' רז:

המנכ"ל מסר שמי שמלמד שנה אחת איננו קבוע; הסתדרות המורים מדברת על כך שכל מי שלא הגיע לארבע שנות עבודה הוא עדיין זמני. אני מבין שסביב זה יש גם כן ויכוח.

א' שמואלי:

יש טרמינולוגיה ברורה. אסביר אותה. האמת היא שמאחר שהיינו צריכים לקצץ שעות, הרי לגבי מורים שאינם קבועים, מורים זמניים, בתום שנה ראשונה, כתבנו להם מכתב שגרתי, שאגב יצא כל השנים בעבר: איננו מתחייבים להעסיק אותך בשנה הבאה. אבל יכול מאד להיות שחלק מהם יחזור. שנית, היו מורים שלא ענו על הציפיות שלנו; אמרנו להם שהם מועמדים להפסקת עבודה. שלישית, יש מה שקוראים פיטורים מינהליים. אם יש מקום שבית-הספר בו נסגר, אז אין שם צורך במורה. אני אומר לו: צר לי, אין לי בית-ספר, אין לי מורים.

י' יונאי:

אלה אינם פיטורים פדגוגיים. זה סוג אחר של פיטורים.

היו"ר נ' רז:

אני רוצה לשאול כמה שאלות. א. האם קיים משבר עם השלטון המקומי בהקשר הזה? ב. לא שמענו על איחוד סמינרים. אחד הדברים שדיברתם עליו בראשית השנה היה ביטול סמינרים קטנים. מה קורה בנושא הזה? ג. האם ייסגרו בתי-ספר שלמים, לא כיתות, וכמה? ד. האם פרויקטים מיוחדים, רגילים וחשובים במיוחד, כמו פרויקטים שקשורים בנושא הדמוקרטיה, דו-קיום בין יהודים וערבים וכדומה, יישארו אצלכם בעדיפות גבוהה מאד מבחינת התקצוב והקיום שלהם?

מ' פלד:

אני רוצה לשאול בצורה יותר ספציפית: מה יהיה עם בית הגפן בחיפה? זה שייך לנושא של דו-קיום יהודי-ערבי.

א' שמואלי:

זה לא בית-ספר. אין שום סיבה שהוא ייסגר.

לגבי השלטון המקומי - במשך החודשיים האחרונים אנחנו מנהלים משא ומתן מאד תברי עם השלטון המקומי. השלטון המקומי במובן מסויים הוא זרוע מבצעת של הרבה פעולות של מערכת החינוך. הם היו שותפים למשא ומתן אתמול; הם היו שותפים הבוקר ואמש בנושא של ההסכם עם ארגון המורים העל-יסודיים.

לאנשי השלטון המקומי יש כרגע שלוש דרישות מאתנו. קודם כל, מאחר שעדיין נמשכת התייגה בנושא של השירות העצמי, ומאחר שרק איש נתתם ההסכם עם ארגון המורים העל-יסודיים, וחודש אפריל ומאי כבר חלפו והאוצר על פי שיטתו מזרים מימון למשרד על פי חוק התקציב ועל פי התקציב של שנת 1984 - השלטון המקומי נמצא חסר, הוא קיבל פחות כסף. ב. השלטון המקומי קיבל הבטחה מנציג מכובד של האוצר שאם אמנם הם מצטרפים לשירות העצמי, האוצר יעזור להם ברכישת ציוד מסויים. והם כמובן תובעים אותו. ג. נציג בכיר באוצר הבטיח לשלטון המקומי שאם יהיה צורך בפיטורי עובדים שם, בגלל שהשירות העצמי יחליף עובדים, שרתים, האוצר יעמיד לרשות השלטון המקומי כמיליון דולר בשביל לפצות עובדים שיפוטרו או שיפסיקו את עבודתם.

ובכן עם השלטון המקומי מתנהל משא ומתן בהחלט קולגיאלי. לשלטון המקומי יש דרישות מאתנו. אני מקווה שהמקיד הבכיר של האוצר ימלא את הבטחתו. אנחנו בהחלט חייבים עכשיו לזמן פגישה דחופה על-מנת למנוע שמה שקרה באפריל לא יקרה גם במאי וביוני.

לענין הסמינרים - יש שתי אפשרויות להקטין את הקלט או את תקציבי הסמינרים: דרך אחת היא על-ידי זה שאתה קולט פחות תלמידים. מאחר שההקצאות של המדינה לסמינרים מתבססות על הקצאה פר-קפיטה, ככל שיש פחות תלמידים - התקציב יותר קטן.

השנה החלטנו להעלות את מבחן הסף, לאמור להכביד על הכניסה של בוגרי בתי-ספר תיכוניים לסמינרים כדי לשפר את קלט הנכנסים, וכמובן כדי להקטין את מספר הנכנסים. אנחנו בהחלט נעמוד בקיצוץ שהצבענו עליו בפגישות קודמות כאן. נוסף לזה מתנהל משא ומתן בין מנהל המחלקה להכשרת מורים לבין שלושה מנהלי סמינרים קטנים במגמה לנסות ולשלב אותם. אני מקווה שנוכל לדעת איפה אנחנו עומדים כבר בימים הקרובים.

חשוב לי לציין שבמשך השנים האחרונות סגרנו 12 סמינרים. ואם נצליח בסגירתם של השלושה - נגיע ל-15 סמינרים. ועדיין ממשיכים בנסיונות האלה.

האם ייסגרו בתי-ספר? בהחלט כן. לחסכון על-ידי סגירת כיתות יש שני פנים: פן אחד - סגירת כיתות; פן שני - סגירת בתי-ספר קטנים, כמובן בתנאי שהם מצויים במקום שמאפשרים אלטרנטיבה לתלמידים באזור ללמוד בבית-ספר אחר.

השר אמר, ואני חוזר על כך: הנושאים של דו-קיום, חינוך לדמוקרטיה, הם בבת עינו של המשרד, ולמרות קיצוץ תקציב אנחנו בהחלט נמשיך להקצות סכומי כסף. יש גם סעיף תקציבי מיוחד חדש לצורך זה, על-מנת להעמיק את החינוך הערכי במערכת.

א' קפלן:

אחת התוצאות של הקיצוצים בתקציב היא העלאת הרמה במערכת. מר שמואלי דיבר למשל על העלאת מבחן הסף לכניסה לסמינרים. כלומר דורשים כישורים יותר גבוהים מהאוכלוסייה שבאה ללמד. זה פן אחד, העלאת רמת ההוראה במערכת. וכתוצאה מהקיצוצים שמערכת החינוך חייבת לבצע היא יכולה להוציא מתוכה מורים בלתי מוסמכים. אינני מדבר על פיטורים מינהליים. גם זה הכביד על המערכת. היו מקרים שבת-ספר נסגרו, ועד היום החזיקו את המורים ושילמו להם משכורות, במקום להקדיש את הכסף הזה לפעולה חינוכית. מימנו מאות מורים במערכת החינוך שלמעשה לא היו צריכים אותם, ומימון המשכורות פגע בכך שאותו כסף לא הושקע בנושאים אחרים במערכת החינוך.

בסך הכל בנושא השעות נעשתה ונעשית השנה במשרד החינוך עבודה רצינית מאד. אני אומר זאת מעבר לוויכוח שיש בינינו על ה-18 מיליון דולר. אני מקווה שגם לנושא הזה יימצא פתרון, כי אחרת הוא יכביד מאד על מערכת החינוך ועל עבודתה בשנת 1985 ויפגע בעיקר במערכת החינוך הלא פורמלי. אני מקווה באמת שנוכל להגיע למצב שנעבוד במסגרת תקציבית מאוזנת, ושמערכת השעות תפעל באמת בהתאם למסגרת שנקבעה בחוק התקציב. יש התייעלות גדולה מאד. צריך לזכור שכיתה שיש בה פחות מ-15 תלמידים, משרד החינוך למעשה נתן לה חצי תקן, זאת אומרת שהיא מקבלת פחות שעות הוראה. ואם היום, כתוצאה מההתייעלות, סוגרים הרבה מאד כיתות קטנות ומאחדים אותן, המשמעות היא שאותם תלמידים יקבלו יותר שעות.

י' יונאי:

לא.

א' קפלן:

אנחנו בדקנו את הנושא. בהרבה מאד מקומות יקבלו יותר שעות. אינני מדבר על מסגרת של קיבוץ, שאתה מאשר שם כיתה, ולמעשה הקיבוץ משלים. גם אם סגרת את הכיתה, הכיתה תוכל לקבל השלמה יותר גדולה מבחינת שעות.

מי פלד:

מה זאת אומרת יותר שעות? האם יום הלימודים יהיה יותר ארוך?

א' קפלן:

אתן דוגמה. אם לכיתה מגיעות 33 שעות הוראה, ויש בה פחות מ-15 תלמידים, היא מקבלת חצי מתקן השעות, כלומר 16 שעות. ואז או שהמחוז צריך להשלים את זה מקופה כללית, או שיש לאותה כיתה פחות שעות. זה קיים למשל בתנועות הקיבוציות. אז או

שמשלימים, או שקיימת בעיה. במסגרת הזאת, כשאיחדו את הכיתות, אם סל המחוז השלים את השעות האלה לחצי תקן שהגיע לו בצורה שוטפת, חסכת את חצי התקן שהיה בסל המחוז. אם הקיבוץ השלים את מסגרת השעות, אז היום אותה כיתה תקבל את מלוא השעות, כי זו כיתה עם יותר ילדים, שכן איחדו שתי כיתות. ותוספת השעות שהקיבוץ נתן, הוא יכול להמשיך לתת אותה. אני נכנס לפרטים האלה, כי הדוגמאות שהובאו כאן הן רובן כאלה שחברי הכנסת, שאינם בקיאים בסוגיה של העבודה שנעשית בשטח, יכולים להתרשם שרק פגעו במערכת. אני חושב שכתוצאה מהקיצוצים יש גם התייעלות, גם העלאה של רמת ההוראה בחלק מהמקרים, גם הפניה של משאבים מבוזבזים שהיו במערכת החינוך לנושאים יותר חיוניים.

מ' פלד:

אני חושב שאלה מקרים שוליים. על כמה שעות עומד היום יום הלימודים? על ארבע שעות?

א' שמואלי:

קשה לענות על השאלה הזאת. יש בתי-ספר שיום הלימודים שם הוא בן חמש שעות, שש שעות, ארבע שעות. תלוי באיזה יום, באיזו כיתה. אני יכול להגיד כמה שעות תקן בסיסי מקבלת כל כיתה, וכמה בממוצע, בנוסף לתקן הבסיסי, מתוסף לכל כיתה. יש בתי-ספר על-יסודיים עם 54 שעות בשבוע. הם לומדים יום לימודים ארוך. יש בתי-ספר חקלאיים, פנימייתיים, ישיבות, שבהם לומדים יום לימודים ארוך. יש חטיבות ביניים עם 42-43 שעות בשבוע. יש בתי-ספר יסודיים עם 33 שעות בשבוע. כך שקשה לתת תשובה.

אינני רוצה להתווכח, אבל אני רוצה לומר שבשנה האחרונה אנחנו נמצאים, מבחינת קידום המערכת, בבלימה נוראה שתפגע קשה מאד בתחומים חשובים של עבודת החינוך. לא צריך לעשות אידיאליזציה מהקיצוץ. קיצוץ, אבל לא צריך לפאר את העניין. קשה מאד לבקש זאת ממנכ"ל משרד החינוך.

היו"ר נ' רז:

תודה רבה. שמענו תמונה די מפורטת בנקודת הזמן הזאת איפה אנחנו נמצאים. ההערה לגבי ייעול בתנאי מחסור, כולנו נאלצים לעשות זאת בתנאים כאלה. אם אתה מתייעל ועושה דברים שבתנאים רגילים לא היית עושה, והם "יתרות" שאפשר בלעדיהן, כל אחד מאתנו מבין שכל עוד זה עדיין לא פוגע בחינוך עצמו, חשוב לעשות את זה. אני לא ראיתי את דברי מר קפלן כאידיאליזציה של הקיצוץ. אבל מהעז הזה יוצא גם איזה שהוא מתוק. אם אפשר למשל להשתחרר ממורים נחשלים, זה דבר חשוב. וכך גם ענין הסמינרים למורים. אם יש סמינרים עודפים, ומתוך שיגרת החיים הם מתקיימים למרות שאין להם הצדקה, ובהזדמנות זו מבטלים אותם, בוודאי יש בזה תועלת.

אבל הבעיה העיקרית היא באמת איך ייגמר המשא ומתן עם הסדרות המורים ואיך תיראה שנת הלימודים הבאה. שמחתי לשמוע ממר יונאי שנכון לרגע זה, להערכתך שנת הלימודים הבאה תיפתח כסדרה.

י' יונאי:

במסגרת התקציב הנתון. בכוונה לא אמרתי מה משתמע מהקיצוץ הזה.

היו"ר נ' רז:

אבל אני רוצה שלא נשגה באשליות. כל ענין הסלים, כל מיני דברים של העשרה, תגבור, במידה רבה שאר-הרוח של עבודת החינוך - לפי התרשמותי כל אלה ייפגעו קשה ביותר. מר שמואלי דיבר על בלימה. אני מקווה שלא תהיה נסיגה לאחור. נדמה לי שזה כן יתרחש. כי כשאתם מדברים על כל מיני מורים מקצועיים שהצטרפו למערכת, הם עסקו בדברים האלה במידה רבה. אם בית-הספר יתרוקן מהם, ויהיו רק או בעיקר שעות של

לימודים פרונטליים, בלי הדברים הנוספים - הרי אנחנו בנסיגה בחינוך, ואל נתעלם מזה. אני יודע שיש מצוקה, אבל עלינו לדעת את האמת בנושא הזה. יש פה בלימה, יש נסיגה, יש בהחלט פיחות במערכת הזאת. אני רק מקווה שהיא לא "תרסק" אותנו יותר מדי.

אני מאחל לכם שיהיו לכם כוחות להמשיך את המשא ומתן עם הסתדרות המורים, ושנגמור את זה כך שהקיצוץ אמנם ייעשה, אבל שהפגיעה במערכת לא תהיה קשה מדי.

אני מודה לכם. הישיבה נעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 13.20.